

Konferencija
Održivi turizam u zaštićenim područjima Republike Hrvatske
Plitvička jezera, 14. svibnja 2019.

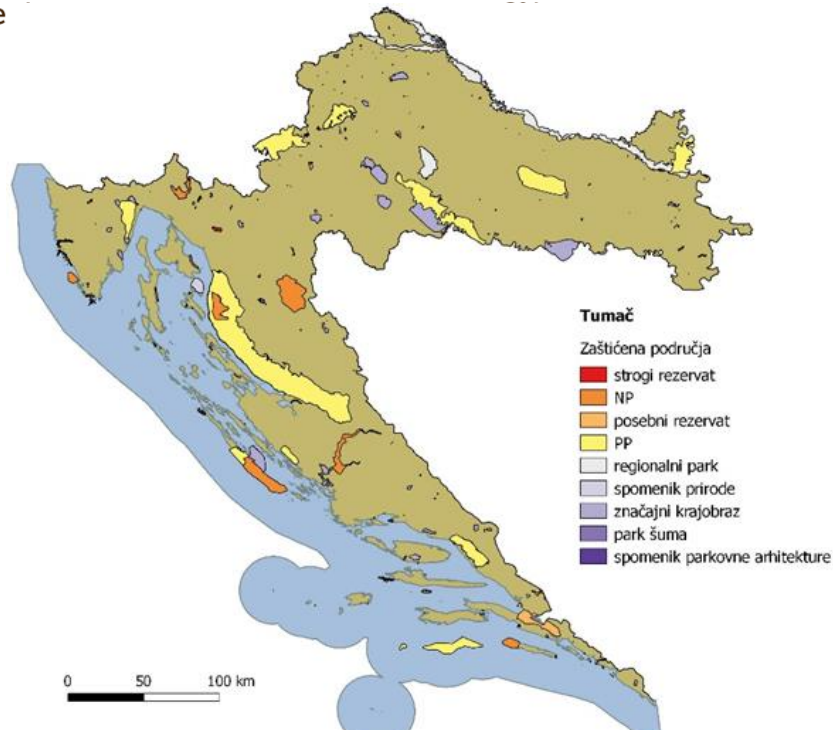
Zaštita prirodnih područja kroz odgovorni razvoj turizma

dr.sc. Izidora Marković Vukadin, Institut za turizam

MOTIVACIJA

Odmor na moru dominantan, ali...

1. Pasivni odmor, opuštanje _____ 55%
2. Nova iskustva i doživljaji _____ 31%
3. Gastronomija _____ 29%
4. Upoznavanje prirodnih ljepota _____ 26%
5. Zabava _____ 24%
6. Sport, rekreacija _____ 20%
7. Kulturne znamenitosti/događanja _____ 12%
8. VFR _____ 10%
9. Wellness _____ 8%
10. Zdravstveni razlozi _____ 7%
11. Ronje _____

Gdje smo danas?

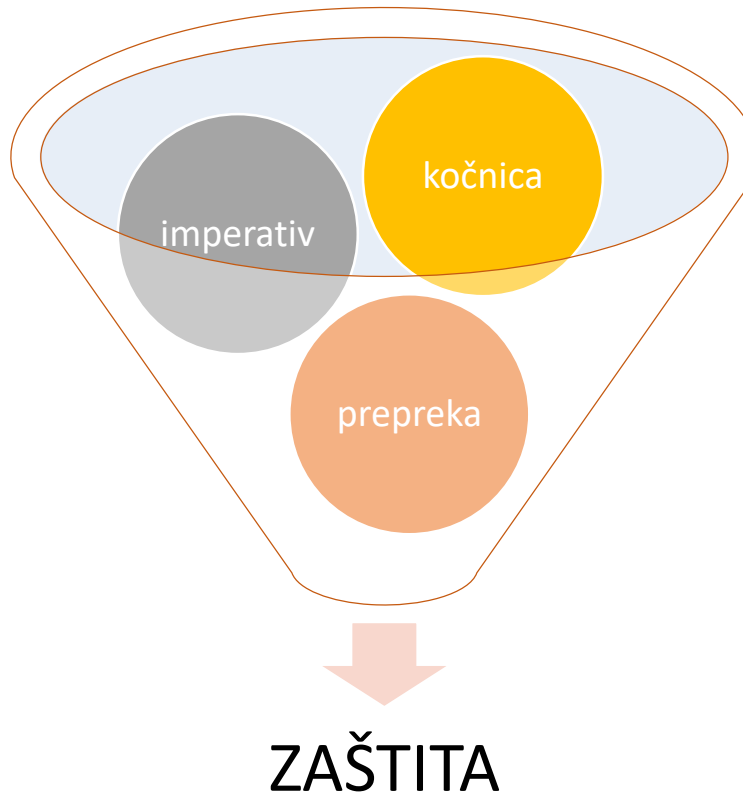
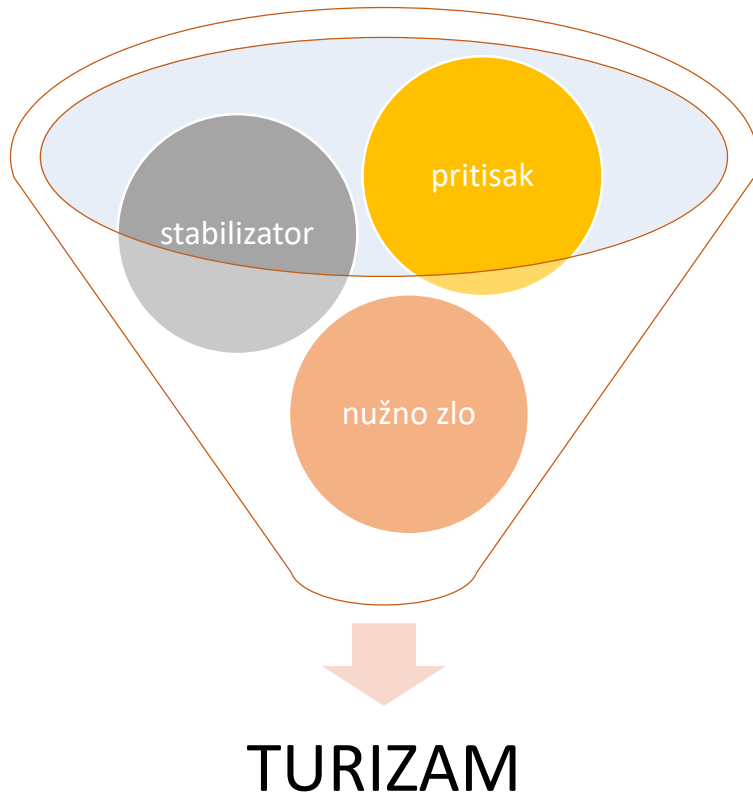

- Prirodna baština je glavni motiv dolaska u RH
- Velika raznolikost i brojnost formalno zaštićene prirodne baštine

- Nedostatni kapaciteti sustava zaštite prirode
- Nerazumijevanje problemskih pitanja šire javnosti

Različiti intenzitet korištenja

Odnos turizma i zaštite

- Učestalo konfliktan odnos
- Izražena dihotomija interesa i djelovanja

Odnos turizma i zaštite

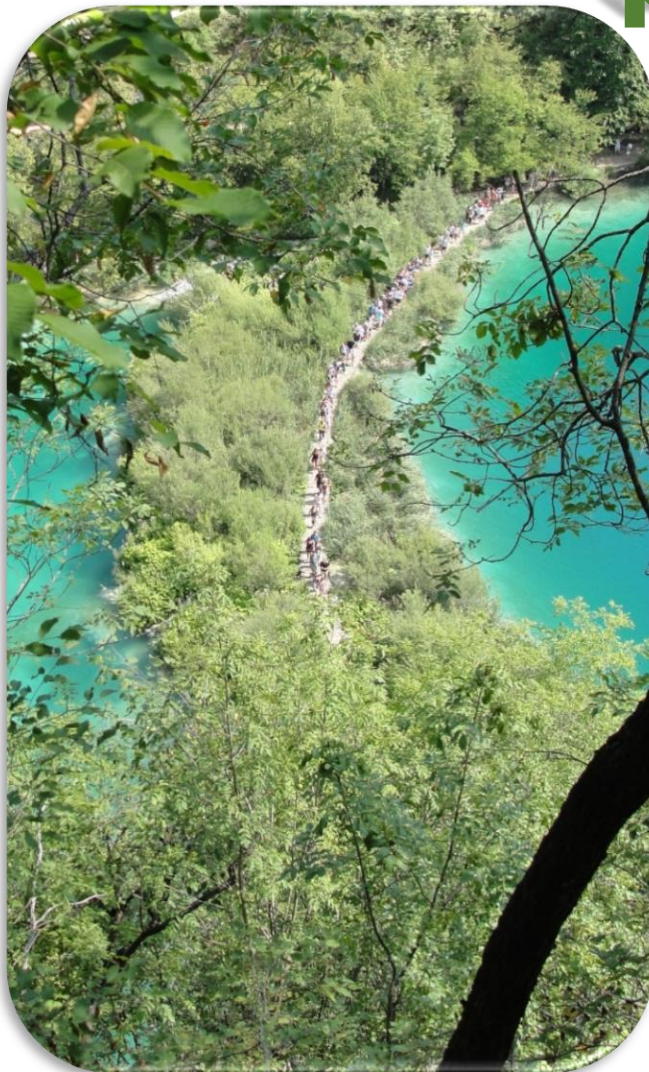
Konflikti proizlaze iz neznanja i neadekvatnog upravljanja!

Cilj upravljanja	Ia	Ib	II	III	IV	V	VI
Znanstvena istraživanja	1	3	2	2	2	2	3
Zaštita divljine	2	1	2	3	3	-	2
Očuvanje vrsta i biodiverziteta	1	2	1	1	1	2	1
Održavanje okolišnih usluga	2	1	1	-	1	2	1
Zaštita specifičnog prirodnog/kulturnog obilježja	-	-	2	1	3	1	3
Turizam i rekreacija	-	2	1	1	3	1	3
Edukacija	-	-	2	2	2	2	3
Održivo korištenje resursa	-	3	3	-	2	2	1
Održavanje kulturnih/tradicionalnih osobitosti	-	-	-	-	-	1	2

Ciljevi upravljanja IUCN kategorija zaštite, 1 - primarni cilj, 2- sekundarni cilj, 3 – potencijalno primjenjiv cilj, (-) – nije primjenjiv Izvor: IUCN, 1994

- Upravljanje je uz prostorno planiranje glavni alat zaštite
- Tipovi upravljanja ovise o statusu zaštite, te specifičnostima područja i regulativa

Izazovi uspješnog vrednovanja prirodne baštine u turizmu

1. Vještina interpretacije prirodne baštine s ciljem da je se približi turistima te osmišljavanje i organizacija turističke ponude utemeljene na interpretiranoj prirodnoj baštini;
2. Upravljanje turističkim aktivnostima na način da one nemaju negativnih utjecaja na prirodnu baštinu

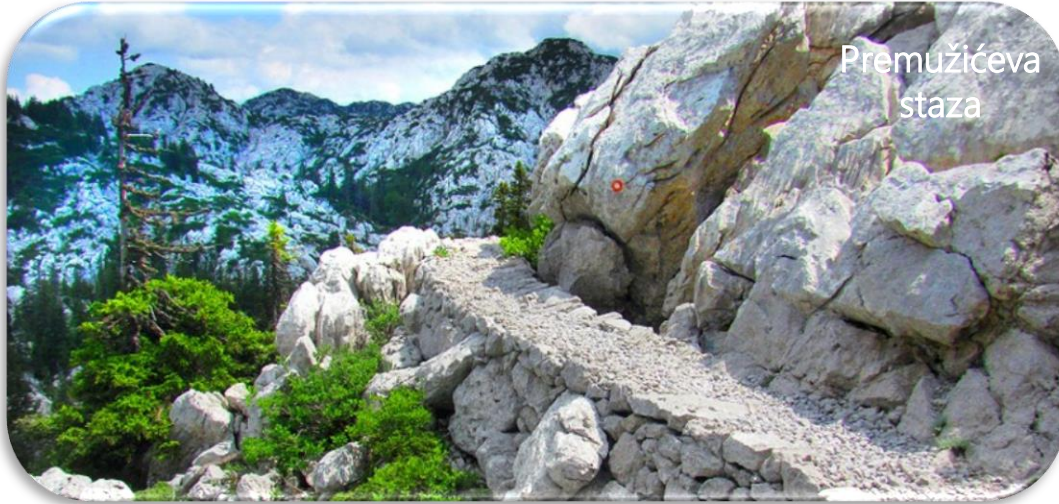
Odgovorno upravljanje, prema kome?

Odgovorno upravljanje turizmom ZPP

Upravljanje posjetiteljima i sustav posjećivanja

Posebni turistički itinereri

Kuća Velebita

- Mora se zasnivati na ohrabrivanju turista, a ne na restrikcijama
- Dodatnim sadržajima “odvlači” se pažnja posjetitelja s ekološki najosjetljivijih područja
- “Blagi” pristup prema posjetiteljima dokazao se kao odličan način smanjenja prekršaja u Parku

Primjer upravljanja posjetiteljima

- Strategija "hot spotova" za rasterećenje ekološki najosjetljivijih dijelova parka
- Fokus na osmišljavanju sadržaja kojima je zadaća "odvlačenje pažnje"

NP Hohe
Tauren
(Austrija)

Interpretacija resursa

Primjer: NP Hohe Tauern (Austrija)

- Velik dio poučnih staza i interpretacijskih sadržaja se nalazi na rubnim dijelovima NP ili čak van granica, da bi se smanjio pritisak na najosjetljivija područja

Fotospot Wilhelm-Swarovski-Warte

Short description

Located on the Franz-Josefs-Höhe, immediately opposite the Grossglockner, the Wilhelm Swarovski Observation Tower provides a unique view into the heart of the Hohe Tauern National Park. The Tower's impressive glass architecture combined with the spectacular view over the mighty Grossglockner summit and the Pasterze glacier allow unique photographic experiences. You can also take pictures of marmots and ibexes, which are particularly common around the Observation Tower.

Description of the trail

Reachable from south through Heiligenblut or from north through Zell am See/Bruck-Fusch.

Starting point

Kaiser-Franz-Josefs Höhe – Parkhaus

Possibility of getting there with public means of transport

Possible. Information at www.nationalpark-hohetauern.at/wanderbus

Reachable in winter

No – open only from the middle of May to beginning of October

Photographical outstanding features

Großglockner, Pasterze, impressive alpine panoramic view

Particular animal and plant species

Typical flora of glacier proceeding area, marmots, ibex

Best time to visit

Early in the morning and late afternoon
Inns

There are quite many inns at the Kaiser-Franz-Josefs Höhe as well as along the Grossglockner

Hochalpenstraße

Connected links

www.grossglockner.at

Walking time	10 minutes
Difficulty level	Easy
Trail consistency	good

godina / anniversary

Ozelenjivanje turističke infrastrukture i suprastrukture

Aktivnosti usmjerene na objekte i transportna sredstva (povećanje energetske učinkovitosti, gospodarenje otpadom, upravljanje energijom i vodom)

Aktivnosti modernizacije javne infrastrukture

Usmjerenost na vrijednosti zelene infrastrukture i implementacija

PP Lonjsko Polje-
prijamni centar
Repušnica

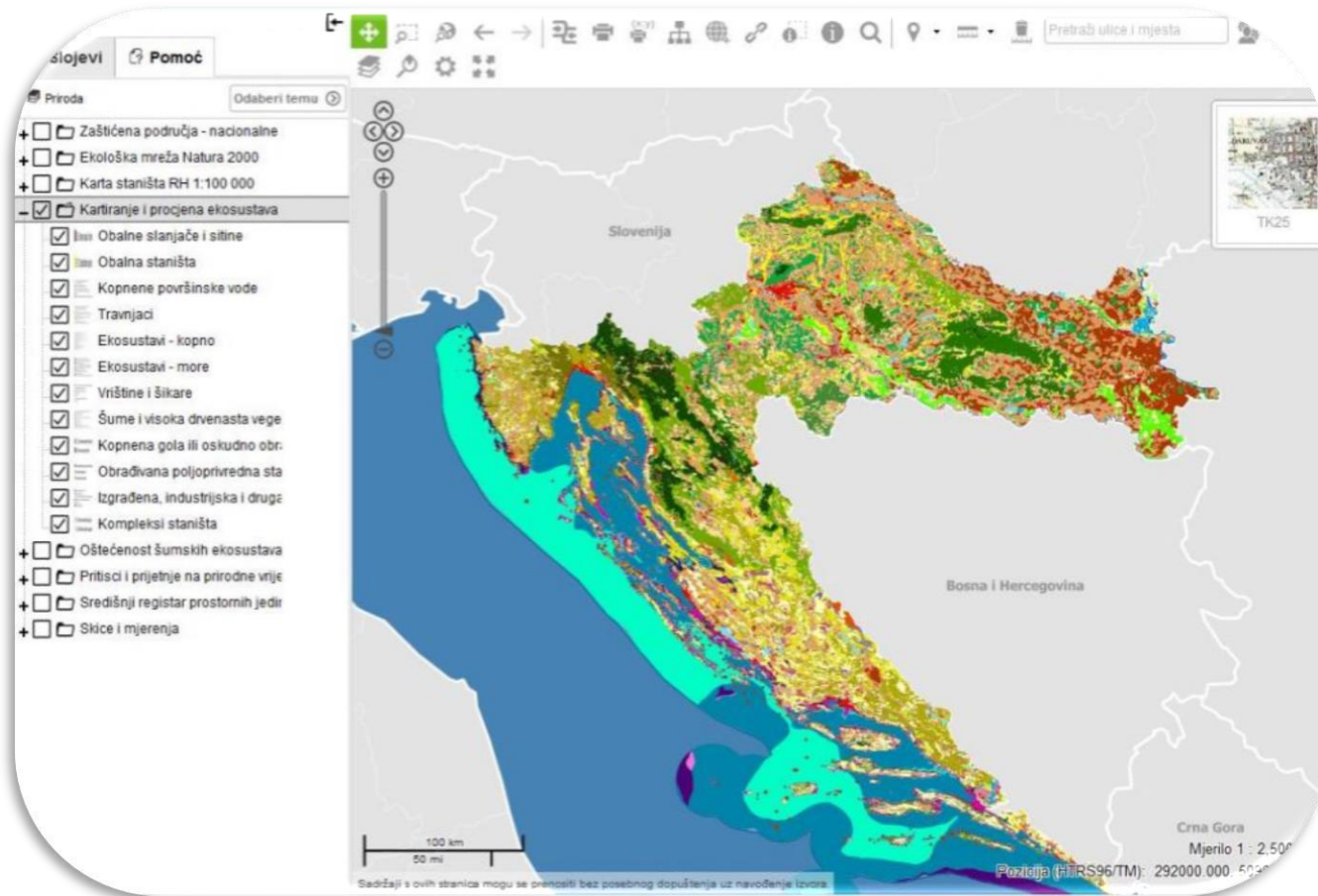

PP Plitvička jezera
– mobilni
pročišćivač
otpadnih voda

Vrednovanje biosfere i usluga ekosustava (i geosustava)

Karta glavnih tipova ekosustava Hrvatske

- Prihvatanje i shvaćanje važnosti prirode kao regulatora opstanka zajednica
- Manji naglasak na estetskoj komponenti, a veći na spoznajnoj i vrijednosnoj (za opći okoliš, ali i turizam)

Zadovoljstvo posjetitelja i stanovnika

Zadovoljstvo posjetitelja	Varijabla	2007.	2013.
Dostupnost	Dostupnost informacija o Parku prije dolaska		
	Kvaliteta označavanja Parka na prometnicama		
Ulazak u Park	Parkiralište		
	Cijena ulaznica		
	Dostupnost informativnih materijala		
	Kvaliteta informativnih materijala		
Obilazak Parka	Jasnoća kretanja unutar Parka		
	Kvaliteta prijevoza unutar Parka		
	Interpretacijske ploče		
	Poznavanje parka od strane djelatnika		
Usluge	Gostoljubivost djelatnika		
	Dostatnost uslužnih objekata		
	Kvaliteta uslužnih objekata		
	Popratni sadržaji Parka		
	Suveniri		
Ukupno zadovoljstvo	Atraktivnost Parka		
	"Vrijednost za novac" ukupne posjete		
	Zadovoljstvom ukupnom posjetom		

- ✓ Pozitivan stav stanovnika prema razvoju turizma jedan je od ključnih elemenata njegove uspješnosti – do nedavno zanemarivan
- ✓ Zadovoljstvo posjetitelja kombinacija je percipirane vrijednosti i kvalitete, očekivanja i stvarnog iskustva
- ✓ Temeljni pokazatelj za unapređenje turističkog proizvoda destinacije

Stupanj zadovoljstva	
	Vrlo Nizak
	Nizak
	Srednji
	Visok
	Vrlo Visok

Stupanj zadovoljstva posjetitelja NP Plitvička jezera pojedinim segmentima posjete 2007. i 2013. godine

Razvoj održivih turističkih proizvoda

- U funkciji disperzije posjetitelja (vremenske i prostorne)
- Poticanje uključivanje lokalnih ponuđača usluga i proizvoda

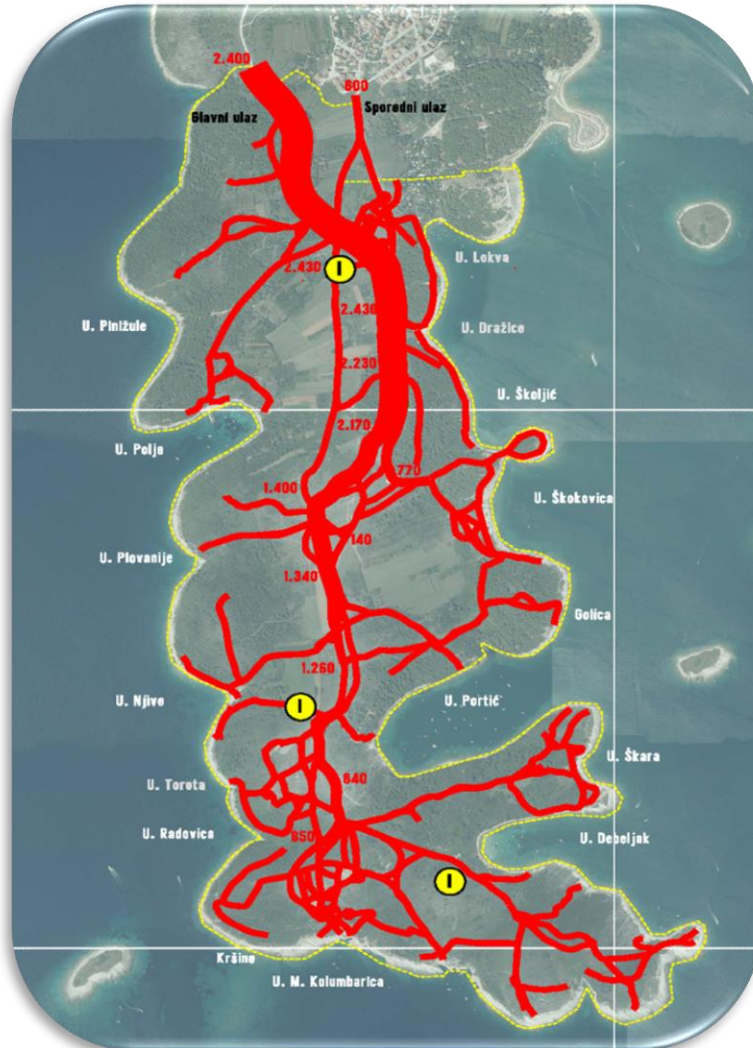
Monitoring održivosti turizma

- Utemeljen na definiranju skupa pokazatelja održivosti turizma i njihovom praćenju kontinuiranom praćenju (NLP, ETIS, CROSTO)
- U praksi uz sekundarne podatke učestalo se zasniva i na:
 - video monitoringu
 - brojanju od strane promatrača + uređaja,
 - nadziranju parkirališta,
 - intervjuima in situ i u interpretacijskim centrima i prodaji karata

CROSTO		UNWTO obavezna područja	ETIS područje
Broj turističkih noćenja (komercijalnih i nekomercijalnih) na stotinu stalnih stanovnika	Udio stalnog stanovništva destinacije koje je zadovoljno turizmom	Lokalno zadovoljstvo turizmom	C Socijalni i kulturni utjecaji
Udio turista koji su zadovoljni svojim cjelokupnim iskustvom u destinaciji	Postotak ponovljenih/stalnih turista u destinaciji		A Upravljanje destinacijom
Udio turističkih poduzeća koja koriste sustave dobrovoljnog certificiranja/označavanja ekološkog poslovanja	Broj turističkih noćenja u komercijalnom smještaju	Ekonomске dobrobiti destinacije	B Ekonomске vrijednosti
Izravna zaposlenost u turizmu kao udio ukupne zaposlenosti u destinaciji	Postotna godišnja bruto popunjenost smještajnih kapaciteta	Zaposlenost	
Prosječna dnevna potrošnja turista u eurima	Potrošnja energije turista u odnosu na potrošnju energije stalnog stanovništva	Sezonalnost turizma	
Potrošnja vode turista u odnosu na potrošnju vode stalnog stanovništva	Postotak otpadnih voda destinacije tretiranih do najmanje sekundarne razine prije ispuštanja	Upravljanje energijom	D Okolišni utjecaji
Proizvodnja komunalnog otpada turista u odnosu na proizvodnju komunalnog otpada stalnog stanovništva	Proizvodnja komunalnog otpada turista u odnosu na proizvodnju komunalnog otpada stalnog stanovništva	Upravljanje vodama	
Udio destinacijskog područja izvan stalnih naselja na kojem su izgrađeni objekti ugostiteljsko-turističke namjene	Udio destinacijskog područja unutar građevinskog područja naselja na kojem su izgrađeni objekti ugostiteljsko-turističke namjene	Obrada otpadnih voda	
		Upravljanje krutim otpadom	
		Kontrola razvoja	
		Kontrola razvoja	

Utvrđivanje nosivog kapaciteta

- Nužnost fokusa na mikro lokalitete s vršnim opterećenjima
- Određivanje limita je vezano za faktore koji su za svaku pojedinu situaciju unikatni, a proizlaze iz:
 1. osjetljivosti ekosustava
 2. postojećih sustava zaštite okoliša
 3. razvojnih i društvenih potreba lokalne zajednice

Utvrđivanje nosivog kapaciteta značajnog krajobraza Kamenjak
Br. automobila i njihova distribucija (vršno 3.000 i cca 10.000 putnika)

Upravljanje identitetom i kulturnim krajobrazom

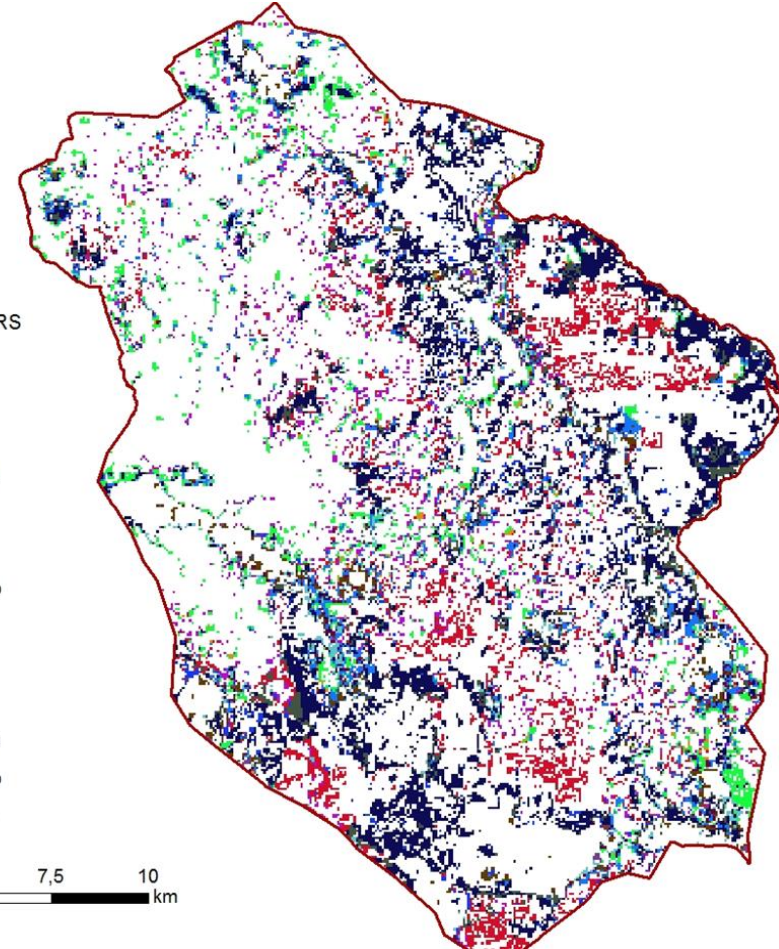
- Demografska stabilnost presudna je za kontinuitet identiteta i kulturnog krajobraza
- Kulturni krajobraz odnos je interakcije stanovništva, okoliša i baštine – potreba održavanja vitalnosti prostora i tradicijskih djelatnosti

Legenda

	Plitvicka_jezera_HTRS
	bez promjene
	izgrađeno u šumu
	krčevina u šumu
	izgrađeno u travnjak
	šuma u krčevinu
	šuma u izgrađeno
	krčevina u izgrađeno
	šuma u travnjak
	krčevina u travnjak
	travnjak u šumu
	izgrađeno u krčevinu
	krčevina u izgrađeno
	travnjak u zgrađeno

0 1,25 2,5 5 7,5 10 km

Uslijed smanjenja broja stanovnika od 1991. do 2014. na Plitvičkim jezerima je došlo do intenzivne sukcesije šuma (na uštrb livada i krčevina)

Participativni pristup

ODRŽIVI TURIZAM

za lokalne zajednice

ZAŠTO?

Sve smo **svjesniji** potrebe da **poštujemo** prirodu i brinemo o njoj. Kao stanovnici zaštićenog područja ili njegove okolice, trudimo se koristiti manje resursa, **zaštititi prirodu** te stopiti tradicionalno s modernim kako bi naša mjesta održali **živima** za ljude i za prirodu.

NO

Unatoč našoj **brizi** o vlastitom području, ne možemo očekivati da će svi naši posjetitelji u potpunosti **dijeliti** iste savjesne i odgovorne **stavove** o brizi za naše područje.

MEĐUTIM

Možemo **poticati** posjetitelje na stvaranje **odgovornih stavova** prema **prirodi** i **kulturi** te im **dobrim primjerom** pokazati kako svi zajedno možemo živjeti i brinuti o našim zaštićenim područjima.

...možemo izabrati

ODRŽIVI TURIZAM!

Održivi turizam znači da posjetitelji svojim odgovornim stavovima donose korist našoj prirodi i kulturi, kako bismo na ekonomski održiv način mogli poboljšati vlastite **uvjete života** i dugoročno zaštititi svoj prirodni okoliš. To je potrebno činiti odgovornim ponašanjem i **pružanjem dobrih primjera** ostalima.

U zaštićenim područjima Europe, održivi turizam se **najbolje ostvaruje** kada upravitelji, tvrtke, javne agencije i naše vlastite zajednice **zajednički rade** na pružanju **kvalitetnog iskustva** posjetiteljima. Pritom se nastoje zaštititi prirodne i kulturne vrijednosti koje turisti dolaze posjetiti.

ŠTO LOKALNA ZAJEDNICA MOŽE UČINITI?

ZAŠTITITI

prirodu provođenjem **održivih mjera** poput recikliranja i odgovornog korištenja prirodnih resursa. To pomaže održavanju prirodne **atraktivnosti** vašeg područja i povećanju kapaciteta prirode za prihvrat posjetitelja.

UKLJUČITI SE

osobno i profesionalno tako da se **priključite** inicijativama i grupama posvećenima **razvoju** održivog turizma u zaštićenim područjima. Svi mi **dijelimo** slične ciljeve i zajedno činimo razliku!

RASTI

provođenjem ekonomskih i društvenih **inicijativa** koje omogućuju vašoj zajednici da se razvija i samostalno **održava**, izbjegavajući odlazak mladih iz ruralnih područja.

PRUŽATI

Turisti vole lokalnu **gastronomiju** i **kulturu**! Učinite vaše proizvode dostupnima na primamljiv način.

DOBITI PRIZNANJE

Pobrinite se da svi budu svjesni vaših **napora** u očuvanju prirodnih vrijednosti vašeg područja tako da ističete **certifikate** koji daju **dodatnu vrijednost** vašim djelatnostima.

ODRŽIVI TURIZAM – ŠTO ČINIMO

Projekt CEETO pokrenut je s namjerom da podrži zajednice i tvrtke u Središnjoj Europi u pružanju usluga u turizmu koje su manje štetne za prirodu. CEETO je temeljen na iskustvu EUROPARC-ovog Europskog certifikata za održivi turizam u zaštićenim područjima, instrumenta koji osigurava da se turizmom upravlja na način kojim se čuva sadašnjost i štiti budućnost kako za lokalno stanovništvo, tako i za posjetitelje.

Više o projektu CEETO Interreg Središnja Europa:
WWW.INTERREG-CENTRAL.EU/CEETO

Više o Europskom certifikatu za održivi turizam u zaštićenim područjima:
www.europarc.org/sustainable-tourism/

- U upravljačkim aktivnostima, pravima, ali i odgovornostima
- Presudan je intenzitet suradnje, a ne postojanje deklarativnih "mreža" dionika

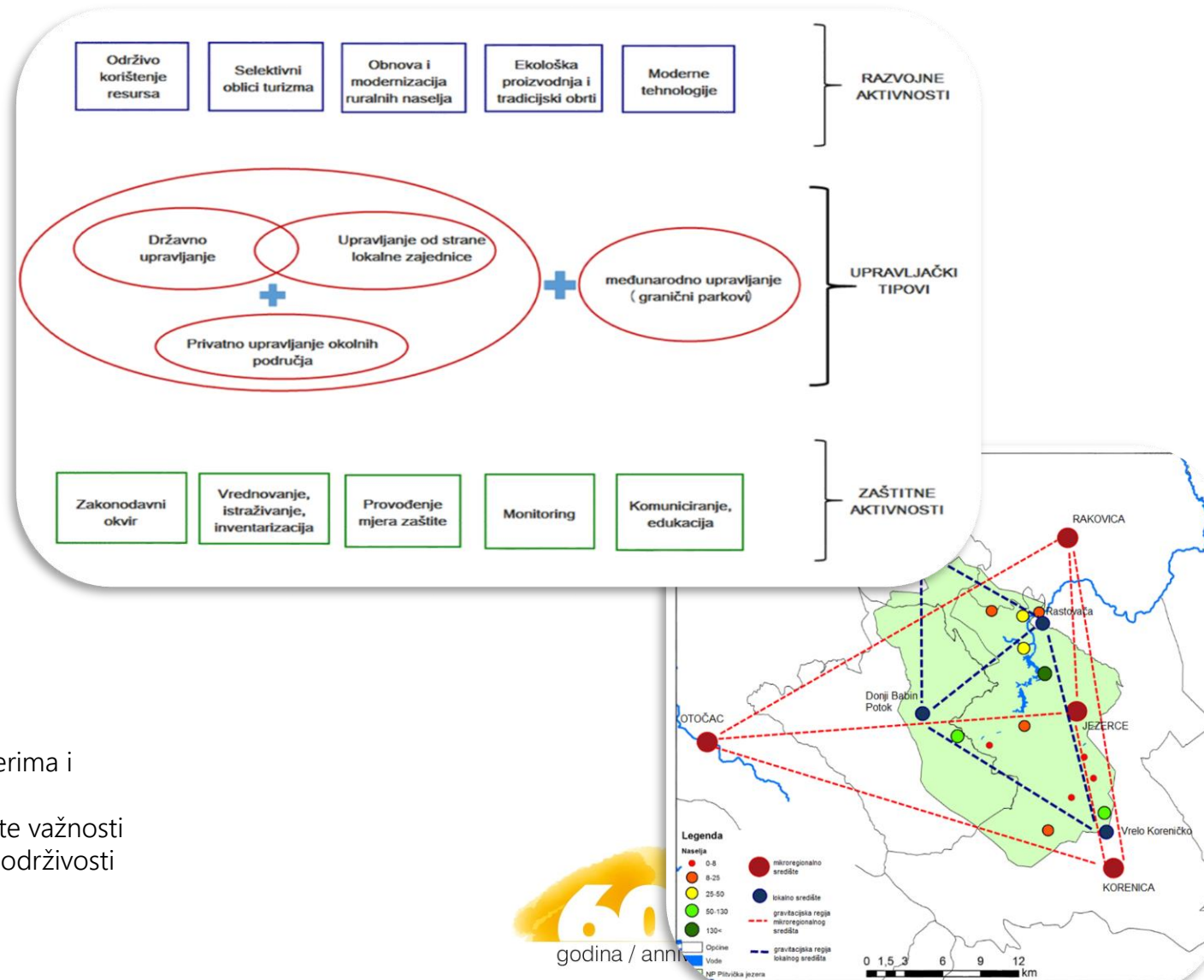
Primjer Interreg CEETO –PP Medvednica

Umjesto zaključka...Plitvička jezera i razvojne osi

Razvojne osi:

- Funkcionalna reorganizacija Parka
- Ekološki prihvatljivo gospodarstvo:
 - Šumarstvo i poljoprivreda
 - Održivi turizam
- Model integralnog razvoja
- Zone integralnog upravljanja

- A – upravljanje ekološkim rizicima na jezerima i vodotocima
- B – upravljanje šumskim sustavima osobite važnosti
- C – upravljanje demografskim aspektom održivosti

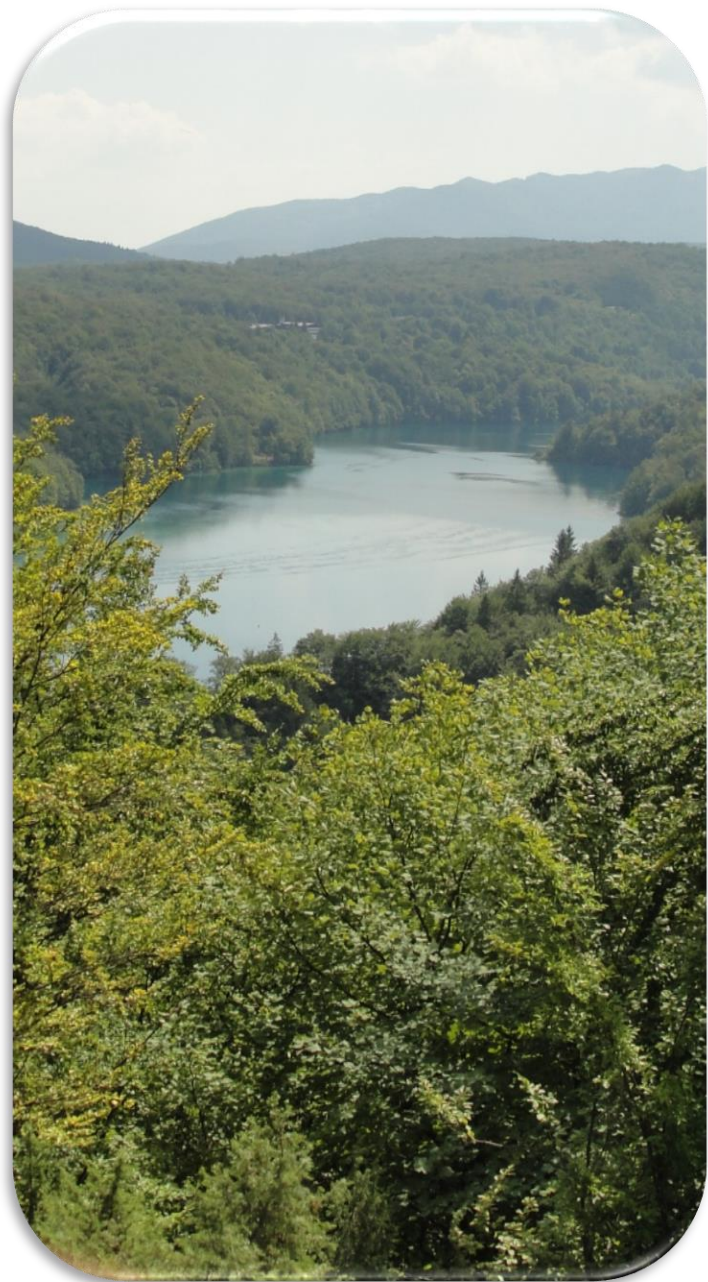
REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo zaštite
okoliša i energetike

PLITVIČKA
JEZERA
Nacionalni park
National park

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo
turizma

Zahvaljujem na pažnji!

izidora.markovic@iztzg.hr

www.iztzg.hr

www.crosto.hr

godina / anniversary

institut za turizam
institute for tourism